

РЕШЕНИЕ

№ 389

гр. София , 15.04.2021 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД - СОФИЯ, 1-ВИ ГРАЖДАНСКИ в публично заседание на първи април, през две хиляди двадесет и първа година в следния състав:

Председател: Елизабет Петрова

Съдия: Катерина Рачева

при участието на секретаря Павлина И. Христова
като разгледа докладваното от Въззивно гражданско дело № 20201000502977
по описа за 2020 година

Производството е по реда на чл. 258 - чл. 273 ГПК.

С решение № 2975/13.05.2020 г. по гр.д. № 4660/2019 г. описа на СГС, I-10 състав е осъдена Прокуратурата на Република България, на основание чл. 2, ал.1, т. 3 ЗОДОВ да заплати на Г. С. К. сумата от 4000 лв., представляваща обезщетение за неимуществени вреди от повдигане и поддържане на обвинение за престъпление, за което е оправдан, ведно със законната лихва от 15.12.2017 г. до окончателното плащане, като искът е отхвърлен за разликата до претендираните 50 000 лева.

Ищецът Г. С. К. е депозирал въззивна жалба вх. № 60196/26.06.2020 г. срещу първоинстанционното решение в частта, с която искът му е отхвърлен за разликата над 4000 лева до претендираните 50 000 лева. Намира, че присъденото обезщетение е занижено и несъответно на събраните доказателства. Не били обсъдени и всички относими към определяне размера на обезщетението обстоятелства и чл. 52 ЗЗД не бил приложен правилно.

Прокуратурата на Република България не е депозирала отговор на въззивната жалба на Г.К., но е депозирала въззивна жалба вх. № 50678/09.06.2020 г., с която обжалва първоинстанционното решение в осъдителната му част. Излага доводи за неправилност и необоснованост на обжалваното решение. Намира, че са били налице законовите предпоставки за образуване на досъдебно производство и са предприети законоустановени действия и мерки, поради което не били налице предпоставките за носене на отговорност от държавата. Счита иска за недоказан по отношение твърдените неимуществени вреди. Намира присъденото обезщетение за завишено и несъответно на принципа за справедливост, установен в чл. 52 ЗЗД. Моли да бъде отменено решението в ожалваната му част или да бъде намалено присъденото обезщетение.

Ищецът Г.К. е депозирал отговор на въззивната жалба, в който излага доводи за нейната неоснователност. Моли първоинстанционното решение да бъде потвърдено в обжалваната от Прокуратурата част.

Съгласно разпоредбата на чл. 269 ГПК въззивният съд се произнася служебно по валидността на решението и по допустимостта – в обжалваната му част, като по останалите въпроси е ограничен от посоченото в жалбата. Следователно относно правилността на първоинстанционното решение въззивният съд е обвързан и следва да се произнесе в рамките на наведените от страните оплаквания, като обаче следва служебно да провери спазването на императивни материалноправни разпоредби, приложими към спора (така т. 1 от тълк. решение № 1/2013г. по тълк.д. № 1/2013 г. на ВКС, ОСГТК).

Настоящият съдебен състав намира, че обжалваното решение е валидно и допустимо. Във връзка с правилността, като взе предвид наведените във въззивната жалба пороци на атакувания акт и прецени събраните по делото доказателства, намира за установено следното от фактическа и правна страна:

Ищецът Г. С. К. е твърдял в исковата си молба, че с Постановление от 19.11.2015 г. бил привлечен като обвиняем по ДП № 513 ЗМК-51/2015 г. по описа на СДВР, пр.пр. № 50248/2014 г. по описа на СРП за престъпление по чл. 213а, ал. 2 , т. 1 вр. ал. 1 НК. Била му взета мярка за неотклонение „Гаранция в пари“ в размер на 4000 лева, която с определение от 20.01.2016 г. на СРС по нчд № 880/2016 г. била намалена на 1000 лева. С Присъда № 174701/18.07.2017 г. по нохд № 8133/2016 г. на СРС, 105 състав бил признат за невиновен в посоченото престъпление. Тази присъда била протестирана от Прокуратурата, но с решение № 1386/15.12.2017 г. на СГС по внохд № 4291/2017 г. същата била потвърдена и влязла в сила на 15.12.2017 г. Ищецът твърди, че претърпял неимуществени вреди от незаконното обвинение. Изпитвал притеснение за сина си, който по това време бил в 12-ти клас и силно занижил успеха си. Притеснявал се също, че няма да може да връща кредита. По това време работел в заложна къща и обвинението се отразило негативно в професионалната му сфера. Той изпитвал срам и неудобство както пред колеги, така и пред близки и познати. Започнал да ги отбягва, затворил се в себе си, чувствал се опетнен и омерзен. Бил поставен в болезнена социална изолация, защото всички го отбягвали.. Преживените стрес и напрежение рефлектирали върху здравословното му състояние. През м. юли 2017 г. му била поставена диагноза „диабетес мелитус низт дикомпенсата“. Ищецът е искал претърпените негативни емоционални преживявания, унижения притеснения, състояния на тревожност и несигурност да бъдат обезщетени от Прокуратурата на Република България чрез изплащане на обезщетение в размер на 50 000 лева, заедно със законната лихва за периода от 15.12.2017 г. до окончателното изплащане.

Ответникът Прокуратурата на Република България е депозирал отговор на исковата молба, с който е оспорвал исковете по основание и размер. Поддържал е, че претенцията е прекомерна и не съответства на разпоредбата на чл. 52 ЗЗД, трайната съдебна практика и обществено-икономическите условия в страната. Поддържал е, че не са доказани твърдените неимуществени вреди.

Пред първата инстанция са събрани писмени доказателства и са изслушани свидетелски показания.

С Постановление от 19.11.2015 г. ищецът е привлечен като обвиняем за престъпление по чл.213а, ал.2, т.1 НК – за това, че с цел да принуди друго лице да поеме имуществено задължение, го заплашвал с насилие, като деянието е придружено

със заплаха за тежка телесна повреда. Ищецът е задържан за 72 часа. На 20.12.2015 г. му е наложена мярка за неотклонение „парична гаранция в размер на 4000 лв.“, изменена с определение на съда от 20.01.2016 г. в „парична гаранция в размер на 1000 лв.“.

На 27.04.2016 г. делото е внесено в съда с обвинителен акт, за което е образувано съдебно производство – НОХД № 8133/2016 г. по описа на СРС. С присъда от 18.07.2017 г. ищецът е признат за невиновен и е оправдан по повдигнатите му обвинения.

По внесен протест е образувано въззивно производство – по ВНОХД № 4291/2017 г. и с решение от 15.12.2017 оправдателната присъда е потвърдена.

Разпитан е свидетелят А. И. А., семеен приятел, от чиито показания се установява, че контактували често с ищеца и от него разбрал за обвинението. Г. бил задържан точно преди Коледните празници. При него живеел единият му син, който тогава бил ученик и той се притеснявал за него. Г. бил притеснен и защото цялата работа се разшумяла. Приятелите разбрали за задържането, много хора спрели да контактуват с него. Той се свил, споделял някои неща, но с недомлъвки. Избягвал темата, защото му било неприятно. Даже това се отразило на работата му, защото след година и половина – две се разделил с работодателя си, работел в заложна къща. Притеснявал се и от това, че има голям кредит. По-късно започнал работа в собствена заложна къща. Залинял и отслабнал, след което споделил, че има диабет, който развил след задържането. Г. спрял да се среща със свидетеля, свил се, а преди това бил душата на компанията. Вече не бил същият човек, нито здравословно, нито психически.

При така установеното от фактическа страна, от правна страна настоящият състав намира следното:

Нормата на чл. 2, ал. 1, т. 3 ЗОДОВ предвижда, че отговорността на държавата се ангажира за вреди, причинени на гражданите от разследващите органи, прокуратурата или съда, при обвинение в извършване на престъпление, ако лицето бъде оправдано или наказателното производство срещу него бъде прекратено. За да възникне тази отговорност следователно са необходими две предпоставки: повдигане на обвинение за извършено престъпление и оправдаване на лицето по повдигнатото обвинение с влязла в сила присъда, съотв. – прекратяване на наказателното производство. За да е основателен иск за заплащане на обезщетение за вреди от незаконното обвинение следва да са доказани още настъпили вреди в причинна връзка с незаконното обвинение и тяхната конкретна интензивност във връзка с размера на обезщетението.

В случая в първоинстанционното производство е установено, че ищецът е бил привлечен на 19.11.2015 г. като обвиняем за извършено престъпление от общ характер по чл. 213а, ал. 2, т. 1 вр. ал. 1 НК, както и че наказателното производство е приключило на 15.12.2017 г. с влязла в сила оправдателна присъда, като тези обстоятелства не са спорни в настоящото производство, но е спорно какви неимуществени вреди е претърпял Г.К. в причинна връзка с незаконното обвинение, както и какъв е размера на следващото му се обезщетение.

Неоснователно е оплакването на Прокуратурата, че неправилно първоинстанционният съд е приел, че са налице основанията за носене на отговорност, тъй като били налице всички законови предпоставки за образуване на досъдебно производство и повдигане и поддържане на обвинение, съобразно събраните тогава

доказателства. С влязла в сила присъда е прието обратното и ищецът е оправдан, което автоматично прави действията на Прокуратурата и разследващите органи незаконосъобразни.

В решение № 480/23.04.2013 година, постановено по гр. д. № 85/2012 година по описа на ВКС, IV г. о. е посочено, че обезщетението за неимуществени вреди в хипотезата на чл. 2 ЗОДОВ е за увреждане на неимуществени права, блага или правнозащитими интереси. Вредите се изразяват в нравствените, емоционални, психически, психологически терзания на личността; накърнената чест, достойнство, добро име в обществото. Целта на обезщетението е не да поправи вредите, а да възстанови психическото, емоционално и психологическо равновесие на пострадалото лице. При това е посочено, че е нормално да се приеме, че по време на цялото наказателно производство лицето, обвинено в извършване на престъпление, за което в последствие е оправдано, изпитва неудобства, чувства се унижено, а също така е притеснено и несигурно; накърняват се моралните и нравствените ценности у личността, както и социалното му общуване като в тази именно връзка е и възприетото в съдебната практика разбиране, че при установяване на този вид неимуществени вреди, не бива да се изхожда само от формалните, външни доказателства. Също така е уточнено, че когато се твърди причиняване на болки и страдания над обичайните за такъв случай или конкретно увреждане на здравето, а също и други специфични увреждания с оглед конкретни обстоятелства, личността на увредения, обичайната му среда или обществено положение, то тогава те трябва изрично да бъдат посочени в исковата молба, за да могат да станат част от предмета на иска. С оглед на приетото в решението съдът не е строго ограничен от формалните доказателства за установяване на увреждане в рамките на обичайното при търсене на обезщетение за претърпени вреди поради незаконно обвинение, както и на причинно следствената връзка между него и незаконното уволнение. В случаите когато се търсят и съответно установяват увреждания над обичайното съдът може да ги уважи само при успешно проведено главно и пълно доказване на вредите и причинната връзка. Това означава, че при наличие на хипотезата на чл. 2, ал. 1, т. 3, пр. 1 от ЗОДОВ съдът може да присъди обезщетение за претърпени вреди в рамките на обичайното и без да са налице други доказателства освен посочените по-горе за установяване на основанието за възникване на отговорността. В този смисъл е и решение № 55/11.03.2013 година, постановено по гр. д. № 1107/2012 година по описа на ВКС, IV г. о. Същевременно в решение № 542/15.01.2013 година, постановено по гр. д. № 1568/2011 година по описа на ВКС, IV г. о. е посочено, че в тежест на пострадалия е да докаже засягането на съответното благо, което в случая е станало с незаконосъобразното обвинение, с което искът е доказан по основание. В този случай е в тежест на пострадалия да докаже всяко свое негативно изживяване.

Обезщетението за неимуществени вреди се определя от съда по справедливост съгласно чл. 52 ЗЗД, но зависи от установените във всеки отделен случай факти и обстоятелства, които имат значение за изхода на спора, за да се прецени налице ли е конкретна хипотеза на закона, при която може да се ангажира отговорността на държавата за вреди. С Решение № 40 от 13.05.2020 г. на ВКС по гр. д. № 2683/2019 г., III г. о. са обобщени критериите, които съдът следва да използва при определяне на дължимото се обезщетение за неимуществени вреди по следния начин: Справедливостта като законов критерий за определяне паричния еквивалент на моралните вреди включва освен тяхната общовалидна значимост за всяко човешко същество, така и конкретни факти, свързани със стойността, която засегнатите от непозволеното увреждане блага имат за увреденото лице. Поради това съдът по иска по чл. 2, ал. 1, т. 3 ЗОДОВ е длъжен да обвърже общественния критерий за справедливост с

преценка на конкретно проявените и установени по делото обстоятелства, които са от значение за определяне размера на обезщетението за неимуществени вреди, доколкото чл. 4 ЗОДОВ препраща към чл. 52 ЗЗД. Такива обстоятелства са: принудителното задържане на лицето от полицейските органи (обезщетяват се всички вреди, без оглед кой държавен орган е конституиран като субституент на държавата на страната на ответника по иска – така ТР № 5/15.06.2015 г., ОСГК, ВКС, по тълк. д. № 5/2013 г.); броят на повдигнатите обвинения; тежестта на престъпленията и предвидените за тях наказания; взетите мерки за процесуална принуда, тяхната тежест и продължителност; общата продължителност на наказателното производство; фазите, през които е преминало до основанието, което прави обвинението незаконно по смисъла на чл. 2, ал. 1, т. 3 ЗОДОВ; процесуалните действия, предприети от органите на наказателното производство с участието на увреденото лице; неговата възраст, съдебното му минало е негативното отражение на незаконното обвинение върху личността, обществения и професионалния живот (вземат се пред вид преди, по време и след наказателното производство); разгласяването в медиите и публичността; увреденото здраве.

При определяне размера на обезщетението съдът е длъжен да установи и връзката между стандарта на живот в страната и цялостния начин, по който незаконното наказателно преследване е засегнало неимуществената сфера на увреденото лице. Тази връзка е израз на общественото проявление на критерия за справедливост по смисъла на чл. 52 ЗЗД. Справедливостта не съществува извън тези конкретни условия. Те включват време и място на увреждането, етап на обществено-икономическото развитие, конкретна икономическа конюнктура и средностатистически стандарт на живот.

При съобразяване указанията, дадени с цитирана съдебна практика на ВКС и събраните доказателства се установяват претърпени от Г.К. неимуществени вреди във връзка с повдигането обвинение. На първо място, следва да се отчетат естествените презумптивни вреди, които той е претърпял – страх от осъждане, стрес, унижение, накръняване на честта и достойнството му от обвинение в престъпление с висока степен на обществена опасност, нарушение в социалните отношения, които негативни усещания следва да се приеме, че са в значителен интензитет, тъй като няма данни ищецът да е бил привличан като обвиняем и/или осъждан преди. Същите се доказват и от събраните свидетелски показания.

Не се доказват обаче различни и по-големи от презумптивните вреди.

Ищецът е бил задържан за 72 часа, впоследствие му е била взета мярка за неотклонение „парична гаранция“, което не се установява сериозно да е засегнало ежедневието му.

Според настоящият състав не са събрани категорични доказателства, че заболяването „диабет“ е развито в причинна връзка с обвинението и воденото срещу него наказателно производство. Не се установява още напускането на работата му в заложна къща да е в причинна връзка с обвинението. Не се установяват конкретни негативни последици в отношенията с неговия син или във връзка с изплащането на дължим от него кредит.

Настоящият състав намира, че при установените обстоятелства, съдът следва да приеме за доказан по основание иска за неимуществени вреди в граници, в каквито те са засегнали ищеца конкретно. Изхождайки от горното и предвид възрастта на пострадалия в периода на започването на наказателното производство (52 г.) – възраст,

когато човек е много активен социално; характера и интензитета на причиненото му увреждане, установения вид и интензитет на претърпените емоционални и психически страдания и дискомфорт; че на същия е било повдигнато обвинение за тежко умишлено престъпление по смисъла на чл. 93, т. 7 НК, за които е било предвидено наказание „лишаване от свобода” в значителен размер – до осем години; че продължителността на наказателния процес е 2 г., която не излиза извън рамките на разумния срок за водене на наказателен процес; обстоятелството, че мярката му за неотклонение е била парична гаранция, която не го е ограничавала по значим начин; обстоятелствата, че е бил оправдан още на първа инстанция, както и предвидения в чл. 52 ЗЗД принцип на справедливостта, при съобразяване икономическите условия в страната към 2017 г. и съдебната практика, съдът намира, че претърпените неимуществени вреди на Г.К., описани по-горе, ще бъдат репарирани с присъденото от СГС обезщетение в размер на 4000 лева, поради което и двете въззивни жалби, включващи оплаквания за нарушаване на чл. 52 ЗЗД и принципа на справедливост от първоинстанционния съд, са неоснователни.

Поради съвпадане на крайните изводи на двете инстанции, първоинстанционното решение следва да бъде потвърдено.

По разноските: Ищецът е защитил 4000 лева, поради което има право на разноски за адвокат, съобразно този материален интерес, каквито обаче не са доказани. Репариране на разходите за държавна такса не му се дължи, тъй като въззивната му жалба не е уважена.

На Прокуратурата разноски не се следват.

Воден от изложеното, Софийският апелативен съд

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА решение № 2975/13.05.2020 г. по гр.д. № 4660/2019 г. описа на СГС, I-10 състав.

Решението подлежи на обжалване пред Върховния касационен съд в едномесечен срок от връчването му на страните, при наличие на предпоставките по чл. 280, ал. 1 и ал. 2 ГПК.

Председател: _____

Член-съдия:

1. _____